

NYT FRA
ARKIVET

Glostrup Lokalhistoriske Arkiv

Nr. 52 • 2009

Glostrup Lokalhistoriske Arkiv

Hovedvejen 134
2600 Glostrup

Åbningstid:
Mandag kl. 13 - 19
Torsdag kl. 13 - 17
(samt efter aftale)

Telefon: 4343 5838

E-mail:
lokalarkiv@glostrupbib.dk

Arkivleder:
Hans-Henrik Rasmussen

Nyt fra Arkivet

udkommer fire gange årligt

Redaktionen afsluttet:
Februar 2009
Redaktion:
Hans-Henrik Rasmussen

Grafisk tilrettelæggelse
og nutidsfotos:
Eric Klitgaard

Tryk:
Odsgard A/S

Oplag: 2000 ex

ISSN 1398 - 859X

Omslagsfoto:

Børn og personale fra asyllets vuggestue på tur. I baggrunden ses bygningen,
Hovedvejen 136, august 1951

Indhold

Forord	3
Glostrup Asyl	5
Gaver til Arkivet	18
Tidsmaskinen	22

Forord

Det er med stor glæde, at det kan konstateres, at byens borgere fortsat er flittige bidragydere til arkivets samlinger. Et blik på gavelisten vil bekræfte påstanden: Spændende billeder og vigtige papirer strømmer ind til glæde for nuværende og fremtidige brugere.

Samtidig henvender flere og flere sig med spørgsmål om personsøgning. Det vil typisk være til slægtsforskning eller til en opgave med at samle tidligere skolekammerater til en mindefest. Heldigvis er arkivets samlinger nu – ikke mindst ved publikums bidrag - blevet så righoldige, at de fleste spørgsmål kan honoreres.

Redaktøren af nærværende blad har igennem ca. 1½ år skrevet på en bog om Glostrups historie fra istid til nutid. Det omfattende værk er netop blevet afsluttet, og der arbejdes lige nu med billedvalg og opsætning. Det er en større opgave, end de fleste sikkert forestiller sig at lave layout til en bog på 500-600 sider, men det er bestemt også et spændende arbejde.

Bogen er planlagt til udgivelse engang i løbet af efteråret. Jeg vil selvfølgelig vende tilbage til emnet i de næste numre.

Glostrup Kirkes klokker har en spændende historie. En af kirkens medarbejdere, Carsten Høyer, har lovet at bringe en artikel om emnet i juninummeret. Den kan vi roligt begynde at glæde os til.

Et børneasyl bliver til

Den imponerende fremgang, som tog fart i Glostrup fra 1880'erne, er ofte beskrevet. Dens følger virkninger var store og dybdegående og kan næppe overvurderes. Den gamle landsby så pludselig en række nye virksomheder og massiv indvandring. Der blev bygget huse som aldrig før, og nye veje fulgte hurtigt efter. Arbejdsløshed blev et nærmest ukendt fænomen.

Vestvolden ved voldgraven. På tværs Roskildevej. Bagest Vibeholm i Brøndby, 1906

Anlæggelsen af Vestvolden i 1888-1892 bragte et stort antal arbejdere fra nær og fjern til byen, og de bidrog selvfølgelig i høj grad til landsbyens økonomi. Det er imidlertid interessant at konstatere, at Glostrup ikke gik i stå, da volden stod færdig, og arbejderne rejste hjem. Tværtimod fortsatte væksten med uformindsket styrke. Glostrup var ved at ændre karakter og forlade det landsbypræg, som den havde haft i århundreder. Livet som forstad var til gengæld nært forestående.

Dansk Engelsk Lakrits Fabrik: kvindelige arbejdere i virksomhedens gård, 1923

Det er en almindelig antagelse, at kvinderne kom ud på arbejdsmarkedet under højkonjunkturen i 1960'erne. Det er også sandt i den forstand, at husmoder-begrebet nu kom under hurtig afvikling. Mange kvinder begyndte med et halvdagsjob inden for rengøring, industri eller kontorfag. De kom senere op på fuld tid med de ekstra indtægter, der fulgte med.

Der er dog ikke sandt, at udearbejdende kvinder var et ukendt begreb før 1960'erne. Ganske vist brød mange mænd sig ikke om det. De fandt det ubehageligt at tænke på, at deres hustruer måske tilbragte dagen med mandlige kolleger, og det var en udbredt opfattelse helt op i midten af det tyvende århundrede, at en "rigtig" mand skulle kunne forsørge sin familie.

Og desuden var der jo børnene. Hvem skulle passe dem, hvis mor gik på arbejde?

Uanset hvad mænd, kvinder eller børn måtte mene, var det dybest set de økonomiske faktorer, som satte dagsordenen. Hverken politikere, myndigheder eller ideologiske holdninger havde nogen indflydelse på konjunkturerne.

Det var til syvende og sidst arbejdsmarkedets krav om det nødvendige antal medarbejdere, der bestemte udviklingens gang. Nu var der pludselig blevet brug for mange hænder, og ikke kun de mandlige. Mange kvinder kom ud på arbejdsmarkedet, lokket af gode penge og et trykt liv. Det var noget helt nyt, og man kan godt forstå, at de greb chancen.

Man kan udmærket parallelisere til situationen i 1960'erne. Også dengang var det en stærk højkonjunktur, som bestemte ændringerne. Nu kom de resterende kvinder ud at arbejde, og da den reserve var opbrugt, inviterede man de såkaldte "fremmedarbejdere" til Danmark for at besætte de resterende ledige stillinger.

Der var omkring 1900 ingen organiseret børnepasning i Glostrup, og der havde indtil da næppe heller været noget behov. Hvis mor undtagelsesvis var borte fra hjemmet, er de små typisk blevet passet af en storesøster eller en nabokone, og det er sket uden problemer.

Men nu var tiderne ved at vende, og i årene 1903-1904 gik fem af sognets mest indflydelsesrige mænd i gang med at undersøge mulighederne for at oprette et såkaldt børneasyl.

Ordet asyl kommer fra græsk (asylon) og betyder et fredeligt sted, altså et tilflugtssted, hvor man er under beskyttelse. Et børneasyl er derfor et sted, hvor børn kan

opholde sig uden fare, og det var præcis det, man havde brug for. Sådanne asylers fandtes allerede i København, og man så ingen grund til, at et lignende ikke skulle findes i Glostrup.

Den første af de fem mænd var sognerådsformand Anders Christiansen (1849-1923), som tillige var byens største jordejer.

Den anden var tømrermester Lars Christiansen (1858-1917), som ligeledes sad i sognerådet og havde været medstifter af Forstædernes Bank i 1902.

Den tredje var handelsgartner Vilhelm Fabricius (1871-1934), der som de førnævnte var medlem af sognerådet.

Den fjerde var byens sognepræst, Ludvig Koch, som gerne ydede sit bidrag til praktiske og jordnære opgaver.

Den femte og sidste hed Ole Hansen, og han var bryggeriarbejder på Glostrup Bryggeri.

Hvordan han er havnet i det fine selskab, ved vi ikke, men måske er han det socialdemokratiske indslag i femkløveret.

Glostrup Bryggeris 50 års jubilæum. Direktør Axel Hansen ses i midten. Til højre for ham Ole Hansen, 24. maj 1896

De fem udgjorde tilsammen en asylkomité, som er i fuld vigør i 1904. Pastor Koch havde, som det huskes, netop i disse år sine problemer med Indre Missions Samfund i Glostrup, og meget tyder på, at han ville vise netop disse, at et kristent menneske bør beskæftige sig med andet og mere end bønner og trosdyrkelse. I hvert fald gik han til opgaven med stor energi.

Han ansøgte de overordnede kirkelige myndigheder om tilladelse til at overdrage jord fra præstegården til brug for en kommende asylbygning.

Men stiftsøvrigheden ville kun gå med til det på helt særlige betingelser, og der var derfor reelt tale om et afslag. Pastoren var dybt skuffet over afslaget, som han fandt i direkte modstrid med bibelens ord: *Lad de små børn komme til mig.*

Gode råd var nu dyre, og det så sort ud for asylet. Heldigvis kom problemet bryggeridirektør Axel Hansen (1872-1933) for øre, og han kom komitéen til undsætning. Han tilbød simpelthen at forære et grundstykke ved Kildevej, senere kendt som Asylvej 3, til brug for det nye hus. Komitéen var selvsagt både taknemmelig og glad over den uventede gave.

Herefter er det, som om alt begynder at lykkes. På et bestyrelsesmøde kunne pastor Koch med glæde meddele, at en af byens rigmænd, tømmerhandler Lars Petersen, havde foræret det gigantiske beløb af 1.000 kr. til projektet.

En indsamling i Glostrup blev netop nu iværksat, og den indbragte i alt 1.600 kr. Byens borgere havde bakket op om idéen, og det gjaldt både blandt arbejdere og blandt

mere velstillede. På den baggrund og med både byggegrund og penge på lommen gik komitéen i gang med opførelsen.

Byggearbejdet blev udført af murermester Christian Svendsen-Christiansen (1876-1946) og tømrermester Axel Larsen (1879-1953). Huset blev opført i tre etager og stod færdigt 13. oktober 1906. Ved jubilæet i 1931 blev det omtalt som en af Glostrups mest anseelige bygninger, og det hedder bl.a.:

Selve asylokalet, hvor småbørnene under deres mødres arbejde uden for hjemmet samles, er at ligne ved en højenloftssal med store, prægtige vinduer ud til solsiden.

Huset var med andre ord noget af det bedste for sin tid og forbilledligt udført.

Helt så godt stod det ikke til med økonomien. Den var nærmest løbet løbsk, og det har øjensynligt været en lidt

Det nyopførte børneasyl. Bemærk pigerne der leger i rundkreds til venstre, 1908

rystet asylkomité, der blev præsenteret for en slutregning på ca. 16.000 kr. for et hus uden inventar. Der måtte i hast skaffes flere penge til både afdrag, indretning og løbende driftsudgifter.

Den 25. juni 1907 blev der afholdt et offentligt møde, hvor man bl.a. vedtog at stifte Glostrup Asylforening. Der blev indmeldt 36 medlemmer, og det årlige kontingent blev fastsat til 1 kr. Man valgte en bestyrelse på syv medlemmer, heraf tre kvinder, med pastor Koch som formand. Foreningen skulle i de næste mange år komme til at stå for asylets drift.

På foreningens generalforsamling 11. oktober 1907 ansattes frøken Ingeborg Jacobsen som asylbestyrerinde, og hun var det helt rigtige valg.

Den nyansatte asylbestyrer Ingeborg Jacobsen omgivet af børn, 1907

Hun havde både sans for børnenes behov og ledelsesmæssig dygtighed, og det kan derfor ikke undre, at både forældre og forening blev dybt ulykkelige, da hun 11. januar 1914 pludselig døde af tyfus.

Det siger noget om både hende og tiden, når man hører, at taknemmelige forældre i Glostrup rejste en mindesten på hendes grav på Glostrup Kirkegård.

Det vedtagne årskontingent ville ikke række langt, og der måtte derfor findes andre indtægtskilder. På bestyrelsesmødet 28. januar 1907 hører man for første gang om planer om at arrangere en asylfest. Festen fandt sted den følgende sommer, og det skete i samarbejde med byens øvrige foreninger. Den har åbenbart været en succes, for den blev gentaget i 1908 og de følgende mange år. I 1928 nævnes ordet børnehjælpsdag for første gang, og det blev derefter den faste betegnelse for arrangementet.

I 1972 blev det afløst af Glostrup Byfest.

Tidlig asylfest: børn og voksne i optog på Stationsvej. Bagest Vejlehus, 1908

Samtidig med planlægningen af den første asylfest ansøgte foreningen om tilskud fra kommunekassen, og det lykkedes at få bevilget i alt 300 kr.

Endelig blev det besluttet at leje to af husets tre etager ud. Det gav penge i kassen, men til gengæld måtte ca. 20 børn klumpe sig sammen i et enkelt værelse.

Ingeborg Jacobsens alt for tidlige død blev indledningen til nogle problematiske år på asylet. To afløsere fulgte hurtigt efter hinanden, og i 1920 indtrådte en regulær krise. Der var på dette tidspunkt kun ni børn tilbage på asylet, og det var selvfølgelig alt for få. Det blev derfor vedtaget at lukke institutionen, i hvert fald for en tid.

Diskussionen om en mulig genåbning tog dog hurtigt sin begyndelse, og i 1922 besluttede man at gøre et nyt forsøg. Der blev ansat en ny bestyrerinde, Kirstine Hansen, og med hende kom der atter fasthed i ledelsen. Det lykkedes at få lidt flere børn ind i huset, men man kørte fortsat på pumperne og frygtede at måtte stoppe helt.

Asylets børn er kommet udendørs. Vi kender desværre ingen navne, 1936

Flere børn udendørs. Bagest til højre den senere borgmester Gunner Larsen, ca. 1944

Overvejelserne førte til, at man i 1927 besluttede at rette henvendelse til sognerådet for at få det til at påtage sig opgaven. En række forhandlinger fulgte, men resultatet blev et afslag. Rådet mente ikke at have overskud til flere opgaver, men det vedtog dog at yde et fast årligt tilskud på 300 kr. til asylens drift.

På foreningens generalforsamling 28. november samme år blev det trods alt vedtaget at prøve at køre asylet videre ved egen hjælp. En ny bestyrelse blev valgt, og det begyndte at gå bedre. Det skyldtes både byens fortsatte vækst med flere børn og en større forståelse for børne- og ungdomsarbejde i almindelighed. Børnehaver blev så at sige anset for en vigtig del af barnets socialisering.

Op mod 2. verdenskrig var mængden af børn ved at sprænge alle rammer. Nu blev alle husets rum inddraget til asylarbejde, og i 1941 opførtes desuden en ny sidefløj.

Her blev bl.a. oprettet fritidshjem for skolesøgende børn under ledelse af to skolelærere.

Der var fortsat ingen mulighed for at få passet de helt små børn, og det var selvfølgelig ikke holdbart. Asyllets nabogrund blev derfor købt, og på denne opførtes i 1947 en vuggestue. Den blev fra starten ledet af Asta Linde. Endelig blev der etableret en ungdomsklub, som ligeledes fik til huse på asyltet. Den blev ledet af to af kommuneskolens lærere.

Asylforeningens første leder var som nævnt pastor Ludvig Koch. Han blev i 1909 afløst af byens nye præst, Hermann Koch. I 1915 overgik ansvaret til manufakturhandler Johan A. Knudsen, og det faldt i hans lod at styre foreningen gennem de vanskelige år i 1920'erne. Desuden var det ham, der stod i spidsen for de årlige asylfester, og han har øjensynligt trukket det tunge læs.

Børnehjælpsdagen var som altid arrangeret af Glostrup Asylforening, 1952

Han bliver i hvert fald berømmet for sin indsats i en artikel i Folkebladet i anledning af asyllets 50-års jubilæum i 1956.

Asylforeningens arbejde sluttede 31. marts 1976. Efter folketingsbeslutning blev en række private opgaver, bl.a. børnepasning, jordmodervirksomhed og sygekasser, overtaget af offentlige myndigheder. Børnepasning blev en kommunal opgave.

Efter 2. verdenskrig bredte børneinstitutionerne sig så småt ud over landet. Det var en begivenhed, da Solvangen Børnehave på Nørre Allé blev indviet i 1949.

Solvangen Børnehaves hus på Nørre Allé 34 under opførelse, 6. juni 1949

Den var startet af Glostrup Husholdningsforening, som under krigen havde oprettet en forældreforening. Man fik lov at leje sig ind i nogle lokaler i Teknisk Skole, men efter en skudepisode blev forældrene urolige, og der blev fundet andre lokaler, nemlig i KFUM's bygning på Stationsvej.

Connie Schmidt, Kirsten Saugmann og Jenny Ingrid Nielsen med småbørn, 1971

Efter krigen lykkedes det at få både statslånsmidler og kommunegaranti til opførelse af eget hus. Glostrup Kommunes faste arkitekt, V.K. Jensen (1889-1974), udførte de nødvendige tegninger, og huset stod færdig til indvielse 11. august 1949. Det skete under overværelse af repræsentanter for både sogneråd og landets regering. Spørgsmålet om børneinstitutioner var for alvor kommet i fokus.

Det var dog først under 1960'ernes højkonjunktur, at der for alvor blev opført børneinstitutioner. Kommunerne var blevet opmærksomme på, at hvis de ville have unge familier ind over kommunegrænsen, så var skoler ikke længere nok. Der måtte tilbydes både vuggestuer, børnehaver og fritidsordninger i tilstrækkelig mængde.

Glostrup Asyl. Huset til venstre anvendes stadig som daginstitution, juni 1963

Endnu i begyndelsen af 1960'erne kunne en kvinde, som nylig var flyttet ind i en af lejlighederne i Vestervangkvarteret opleve at blive nærmest til grin, da hun ville have sin treårige søn i børnehave. Da den kommunale sagsbehandler fandt ud, at kvinden var både gift og hjemmegående, blev hun sendt hjem med den besked, at børnehaver var for mødre, som havde brug for dem. Nu er tiderne som bekendt nogle helt andre.

Børn ser borgmester Søren Enemark tage første spadestik til børneinstitutionen Perlens nye bygning, 13. februar 2008

Gaver til arkivet

Birgitte Lange: Udtalelser og anbefalinger vedr. murersvend Freddy Hansen, 1950.

Eric Klitgaard: Muremester Hans Christian Pedersen og hustru Marie i haven til deres hjem, Heggelunds Allé 18, 1955. Foto. Muremesteren alene i haven, u.å. Foto. Stationsvej 2, ca. 1955. Gruppetfoto. Heggelunds Allé 18 (baghaven i sne), u.å. Foto. Heggelunds Allé 18 (gruppe), 1930. Foto. Tove Pedersen (gift Wisborg og kendt gynækolog) på Heggelunds Allé 19, 1933. Foto.

Lilly Cortsen: *Falkerøsten* (tidsskrift), enkeltnumre fra perioden 1975-1996. *Rødfalken* (tidsskrift), enkeltnumre fra perioden 1938-1941. *Glostrup Kodforsyning* (forbrugerkort 1949-1950). DUI-medlemskort for Lilly Frederiksen for perioden 1937-1953. DUI's Venner: medlemskort for Lilly Cortsen for årene 1964-1967. DUI Glostrup (35-års stiftelsesfest). Program og billet, 25. januar 1964. Sange og festtelegammer ved Jens Cortsens konfirmation 3. april 1966. Diverse skolebøger og mapper anvendt af Jens Cortsen.

Der fandtes engang en mølle i Glostrup. Det ses af udklip fra Roskilde Dagblad, at den gik på tvangsauktion 25. maj 1894.

Glostrup Mølle. Ved Tvangsauktionen Torsdagen d. 25. Maj, paa den L. Andersen tilhørende Mølle i Glostrup, „Glostrup Mølle“ kaldet, blev ifølge „Landet“ Løsmægler Schandorf fra Kjøbenhavn højtbydende med 16,000 Kr. for hvilket Beløb han forlangte Hammerflag.

Preben Pedersen: Artikler vedr. Glostrup optaget i *Roskilde Dagblad* for perioden 1889-2008. 4 ringbind.

Glostrup Teknik- og Miljøforvaltning: 84 skråfotos over Glostrup Kommune. Optaget af Gert Broxgaard 16. april 2008. Cd-udgave.

Frederik Bøgeskov: *Københavns Amts Sygehus i Glostrup*. Oversigt over sygehusets bygninger og virksomhed, ca. 1959. 24 sider.

Sigurd Lønborg: Afskrift af *Glostrup Sogneråds Protokol over Vejsyn over de private veje i Glostrup Kommune 23. maj 1929*.

Johnna Madsen: Paul Bergsøe & Søn (nordlige del af området), ca. 1882. Foto. 18 bøger og hefter skrevet af og om Bergsøe-familien og dens virksomhed.

Kaj R. Larsen: Venstre i Glostrup. Papirer 1977-1998. Ringbind.

Jørgen Holst: Nordvangskolens Lærerråd. Forhandlingsprotokol 1950-1977. Om skoleinspektør Johannes Carstensens litterære værker. 4-siders artikel forfattet af giver. Diverse programmer fra Nordvangskolens arrangementer 1952-1965.

Preben Uglebjerg (1931-1968) underholder ved årets børnehjælpsdag i Solvangsparken. Han var Glostrupbarn og opvokset på Kildevej 18 i Glostrup, 6. juni 1967

Holger Pedersen: Glostrup Bio 2007-2008. Fotos m.m. fra diverse arrangementer. Fremstillet af giver.

Roskilde Lokalhistoriske Arkiv: Esso Motor Hotel, 1967. Informationskrivelse. Esso Motor Hotel, 1967. 4 fotos (heraf 3 interier). Glostrup Politistation, Hovedvejen 119, 1969. Foto. Glostrup Kirke, ca. 1970. 2 fotos. Preben Uglebjerg underholder på Glostrup Børnehjælpsdag, 1967. Foto. Borgmester Niels Georg Sortsø på Glostrup Børnehjælpsdag, 1967. Foto. Borgmester Niels Georg Sortsø og viceborgmester Bjarne Jensen på Glostrup Rådhus, 1967. Foto. Direktør Ernst Anker Andersen, 1969. Portrætfoto. Overlæge Elith Prætorius ved arbejdsbord, 1968. Foto. Fabrikssdirektør C.A. Coathup, 1968. Portrætfoto. Anne Andersen (?), 1967. Portrætfoto.

Borgmester Niels Georg Sortsø og børn, ca. 1965

På rejse i tidsmaskinen

Østervangkirken blev indviet i 1970 i disse næsten nøgne omgivelser. Til venstre ses huse på Dalvangsvej og højhuse i Brøndbyøster. Set mod øst-sydøst, 18. juli 1971

Et nyere foto optaget i samme retning. Omgivelserne har uanægtelig forandret sig i de forløbne 35 år. Grønne og velvoksne træer skygger nu for udsigten, 13. juni 2006

